

INHOUDSOPGAVE

UITRUSTING VAN POLITIETROEPEN DIE WORDEN INGEZET VOOR OPDRACHTEN VAN GENEGOTIEERD BEHEER VAN DE PUBLIEKE RUIMTE	II
1. OPDRACHT	2
2. PROBLEEMSTELLING	2
3. ONDERZOEK	2
4. ANALYSE	2
4.1. Inleiding	2
4.2. Op lokaal niveau	3
4.2.1. Politiezones	3
4.2.2. Vaste commissie van de lokale politie	7
4.3. Op federaal niveau	8
4.3.1. DPME	8
4.3.2. Arrondissementele coördinatie- en steundirecties (CSD)	8
4.3.3. Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie (DAO)	10
4.4. Vaststellingen inzake kledij en middelen HO naar aanleiding van de manifestatie van het gemeenschappelijk vakbondsfront d.d. 6 november 2014	10
4.4.1. Lessons learned	10
4.4.2. Analyseverslag van de preventieadviseurs van de betrokken politiezones en de federale politie	11
5. CONCLUSIE(S) EN AANBEVELING(EN)	12
5.1. Conclusies	12
5.2. Aanbevelingen	13

UITRUSTING VAN POLITIETROEPEN DIE WORDEN INGEZET VOOR OPDRACHTEN VAN GENEGOTIEERD BEHEER VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

1. OPDRACHT

1. Analyseren van de problematiek van de uitrusting van de politietroepen die worden ingezet voor opdrachten van genegotieerd beheer van de publieke ruimte.

2. PROBLEEMSTELLING

2. Tijdens een observatie van het beheer van gelijktijdige gebeurtenissen op het grondgebied van de politiezone BRUSSEL-ELSENE (PZ 5339) in mei 2012 stelden commissarissen-auditors van de Dienst Enquêtes P vast dat de uitrusting van de opgeroepen politietroepen niet uniform en voor sommige personeelsleden zelfs onvolledig was, waardoor onder andere de goede uitvoering van de voorziene opdrachten in het gedrang dreigt te komen. Daarenboven is de uitrusting ook problematisch in het licht van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk¹.

3. ONDERZOEK

3. Na eerst inlichtingen te hebben ingewonnen over de wettelijke en reglementaire gronden betreffende de problematiek van de kledij en de uitrusting van politietroepen die worden ingezet voor opdrachten van genegotieerd beheer van de publieke ruimte (GBPR), werden de volgende onderzoeksverrichtingen gesteld:

- 1) vraag om een overzicht van de uitgesplitste cijfers per politiekorps van de federale toelage (subsidie) inzake de uitrusting voor de handhaving van de openbare orde aan de Directie Politiebeheer van de FOD Binnenlandse Zaken; de antwoordbrief is opgenomen als bijlage 1 bij dit verslag;
- 2) telefoongesprek met HCP LUYCKX van de AIG;
- 3) op 19 november 2012, gesprek met HCP SNEPPE, directeur DPME (dienst individuele uitrusting van de federale politie);
- 4) sturen van een vragenlijst aan de korpschefs van de politiezones die deel uitmaken van het staal dat werd gekozen om verschillende cijfergegevens te verkrijgen (zie bijlage 2);
- 5) sturen van een brief aan de directeurs-coördinatoren (DirCo) alsook aan de korpschefs om de thema's aan te kondigen die aan bod zullen komen tijdens het individuele mondelinge onderhoud (zie bijlagen 3 en 4);
- 6) individuele mondelinge onderhoud met de directeurs-coördinatoren en de korpschefs;

---

¹ Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

- 7) op 26 september 2014, gesprek met CP Paul SPAENS en CP Rudi WAGELMANS, vertegenwoordigers van de Vaste commissie van de lokale politie (VCLP);
- 8) op 30 september 2014, gesprek met CP Godfried TARARA, diensthoofd van de federale politieschool;
- 9) op 30 september 2014, gesprek met HCP Herbert VEYT (directeur DAO bij de federale politie) en zijn medewerkers;
- 10) op 8 oktober 2014, ingevolge de fusie van de CSD CHARLEROI met de CSD's BERGEN en DOORNIK, gesprek met CP Bruno VANDELOOK van de CSD BERGEN belast met de problematiek HyCap, CIK en MFO-2²;
- 11) op 17 december 2014, overleg met de adjunct-directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P met betrekking tot de verdere afhandeling van dit dossier en het toevoegen van een hoofdstuk met enkele bedenkingen omtrent de manifestatie van het gemeenschappelijk vakbondsfront d.d. 6 november 2014;
- 12) op 19 januari 2015, gesprek met HCP Thierry MAURER van de federale politie, DGA;
- 13) op 27 januari 2015, deelname aan de opleiding BEPAD³ in JUMET.

4. De resultaten van dit onderzoekswerk werden tegelijkertijd bekeken vanuit de invalshoek van de operationele inzetbaarheid van de ordetroepen en vanuit de invalshoek van de wet betreffende het welzijn op het werk.

4. ANALYSE

4.1. Inleiding

5. De ordehandhavingskledij (HO-kledij) is, globaal gezien, gedefinieerd door het Koninklijk besluit van 22 juni 2006⁴. Ze maakt deel uit van de specifieke functie-uitrusting van het uniform van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus en bestaat uit: (1) een jas en een broek, (2) een helm, (3) een bivakmuts, (4) handschoenen, (5) een ondertrui, (6) schoenen met hoge schachten, (7) beschermingsstukken en (8) toebehoren, waartoe onder andere behoren het schild, de lange wapenstok, de korte wapenstok en het gasmasker. Die HO-kledij kan worden aangevuld met bepaalde stukken van de algemene functie-uitrusting⁵ zoals onder meer het dienstwapen, de holster, de gordel en de individuele spray. De normatieve

² Ministeriële richtlijn MFO-2 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie, BS 18 mei 2012 – Ed. 2.

³ BEPAD: informaticatoepassing voor het beheer van de informatie van bestuurlijke politie die zal worden gebruikt vanaf maart 2015.

⁴ Koninklijk besluit van 22 juni 2006 houdende de regeling van de specifieke functie-uitrustingen van het uniform van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

⁵ De algemene functie-uitrusting is beschreven in het Koninklijk besluit van 10 juni 2006 houdende de regeling van het uniform van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus en het Ministerieel besluit van 15 juni 2006 inzake de basisuitrusting en de algemene functie-uitrusting van de leden van het operationeel kader van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

benadering van de HO-kledij inventariseert de verschillende elementen die er deel van uitmaken in individueel materieel of in collectief materieel volgens de gekozen beheerswijze, hetzij de individuele dotatie, hetzij de collectieve dotatie.

6. Er werd een staal bepaald van diensten behorende tot de lokale en de federale politie. Dat staal beslaat het federale grondgebied en is samengesteld uit:

- 1) 12 politiezones (waarvan 3 van categorie 5 - PZ 5339 – PZ 5345 – PZ 5330 -, 1 van categorie 4 – PZ 5343 -, 3 van categorie 3 – PZ 5449 – PZ 5331 – PZ 5283 - en 5 van categorie 2 – PZ 5443 – PZ 5853 – PZ 5447 – PZ 5338 – PZ 5334);
- 2) twee CSD's (CHARLEROI/BERGEN en BRUGGE).

7. Volgens de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk heeft de werkgever de wettelijke verplichting (beroeps)risico's te voorkomen. Daaruit vloeit onder meer voort dat de werkgever ertoe gehouden is om verschillende maatregelen te nemen om ongevallen te beheren, te onderzoeken en herhaling ervan te voorkomen. In dit dossier zullen twee aspecten van het welzijn op het werk in het bijzonder worden geëvalueerd, zijnde de veiligheid op het werk en de bescherming van de gezondheid van de werknemer.

8. De respectieve werkgevers zouden risicoanalyses moeten maken met betrekking tot de specifieke opdrachten die de ordetroepen die belast zijn met het genegotieerd beheer van de publieke ruimte dienen te vervullen. Het op elkaar afstemmen van de geleverde uitrusting en de gevaarlijkheid van de opdracht maakt in principe integraal deel uit van die analyses.

9. Er zijn al parlementaire vragen gesteld over de problematiek van het geweld dat wordt gebruikt tegen politieambtenaren tijdens ordediensten. In de onderhandelings- en overlegcomités waaraan de representatieve personeelsorganisaties deelnemen, werd de veiligheid van het personeel tijdens dergelijke operaties van bestuurlijke politie ook al meermaals aangesneden.

4.2. Op lokaal niveau

4.2.1. Politiezones

- Beschikbare uitrusting

10. De bezochte politiezones verklaren allemaal dat ze een operationele capaciteit hebben opgeleid die overeenstemt met minstens 2,8 maal het beschikbaarheidsniveau⁶ teneinde te kunnen voldoen aan de vragen om versterking zoals aanbevolen door de ministeriële richtlijn MFO-2⁷.

---

⁶ Het beschikbaarheidsniveau stemt overeen met de maximale mobilisering van het personeel van een politiezone dat als versterking kan geleverd worden ten voordele van een andere zone; dit bedraagt maximum 7% van het beschikbaar effectief.

⁷ Ministeriële richtlijn MFO-2 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie, BS 18 mei 2012 – Ed. 2; zie punt 9, §2.

11. Een zeer grote meerderheid van alle personeelsleden die opgeleid zijn overeenkomstig die aanbevolen norm beschikt over ordehandhavingskledij (specifieke functie-uitrusting) die bestaat uit de stukken 1° tot 6° beschreven in het artikel 2 van het Koninklijk besluit van 22 juni 2006⁸ houdende de regeling van de specifieke functie-uitrustingen van het uniform van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus (jas, broek, helm, bivakmuts, handschoenen, ondertrui en schoenen), met uitzondering van de beschermingsstukken. De beschermingsstukken inzake ordehandhaving die zichtbaar worden gedragen⁹ en ter beschikking worden gesteld van het personeel dat wordt ingezet voor dergelijke operaties verschillen sterk van korps tot korps, ongeacht de categorie waartoe het politiekorps behoort. Zo hebben sommige politiekorpsen ervoor gekozen om hun opgeleide personeelsleden uit te rusten met een volledige kit, terwijl andere korpsen voor het ogenblik slechts in een beperkt en doelgericht aantal beschermingsstukken hebben geïnvesteerd (zie bijlage 5 voor details in verband met het bevraagde staal). Het beheer van die beschermingsstukken varieert ook: sommige politiekorpsen geven de voorkeur aan de individuele terbeschikkingstelling (individuele dotatie) van de veiligheidsuitrusting, terwijl andere korpsen opteren voor een gecentraliseerd beheer (collectieve dotatie) met punctuele terbeschikkingstelling. Het zijn vooral de grote korpsen – die over eigen pelotons openbare orde beschikken – die fors investeren in uitrusting openbare orde.

12. Sommige zones kenden problemen met de leveringen van de nodige kledij. Dit sleepte jarenlang aan. Hierdoor kon soms het gevraagde personeel niet operationeel worden ingezet en ook voor de oefeningen leverde dit problemen. Ze konden ook niet terecht bij de federale politie aangezien daar ook moeilijkheden waren met de aankoop en de stock. Er wordt dan ook voorgesteld om een gemeenschappelijke markt voor HO-kledij te creëren, waar alle uitrustingsstukken aangekocht kunnen worden en waarbij het model en het type uitrustingsstukken een aantal jaren geldig blijven, zodat er minder diversiteit in uitrustingsstukken ontstaat bij het leveren van versterkingen of politiezones niet op kosten worden gejaagd.

13. Over het algemeen zijn er voldoende schilden beschikbaar (zie bijlage 5 voor details in verband met het bevraagde staal) bij de verschillende politiekorpsen om te kunnen voldoen aan de vragen om versterking, de politiekorpsen van categorie 4 en 5 overschrijden zelfs ruimschoots de norm van de eigen inzet (ontvankelijkheidsdrempel¹⁰). Hoewel in de MFO-2 voorzien is dat de zones hun personeel moeten uitrusten met schilden (en matrakken), zijn er volgens de DirCo's toch nog zones die weigeren om dit te doen. Dit leidt ertoe dat het personeel zich onbeschermd aanbiedt op een ordedienst.

14. De terbeschikkingstelling van gasmaskers en/of anti-traangasbrillen ten voordele van het politiepersoneel is nog problematischer want zelfs de grote politiekorpsen hebben die niet (zie bijlage 5 voor details in verband met het bevraagde staal), terwijl het personeel geconfronteerd kan worden met het gebruik van traangassprays naargelang de omstandigheden. Veel zones beschikken niet over gasmaskers. Ook hier zijn verschillende types in omloop. Sommige zones beschikken over opzetmaskers om op de helm te plaatsen, andere beschikken over maskers om

---

⁸ Koninklijk besluit van 22 juni 2006, BS 14 juli 2006.

⁹ Die HO-beschermingsstukken die zichtbaar worden gedragen, zijn modulair en bestaan verplicht uit twee onderarmbeschermers, twee scheenbeenbeschermers en een beschermingsvest.

¹⁰ De ontvankelijkheidsdrempel wordt in principe vastgelegd op 12% van het beschikbaar effectief dat door het korps moet worden ingezet alvorens het een beroep kan doen op versterkingen van buiten het korps (MFO-2, punt 3.1.).

onder de helm te dragen. Ook hierin zijn er verschillende types. Dit is een probleem voor training, operaties en uitwisseling van de maskers.

15. Inzake individuele bewapening werden verscheidene vaststellingen gedaan. Zo zijn er over het algemeen voldoende lange wapenstokken beschikbaar (zie bijlage 5 voor details in verband met het bevraagde staal) bij de verschillende politiekorpsen om te kunnen voldoen aan de vragen om versterking, de politiekorpsen van categorie 4 en 5 overschrijden zelfs ruimschoots de norm van de eigen inzet (ontvankelijkheidsdrempel). Er is daarentegen vastgesteld dat 4 politiekorpsen uit het staal niet beschikken over korte onbuigzame wapenstokken, hoewel die voorzien zijn in de uitrusting vanaf het niveau “*HO Full*”¹¹. Met betrekking tot de neutraliserende middelen, beschikken alle politiekorpsen, met uitzondering van één, over collectieve peppersprays van hetzelfde model. Niettegenstaande traangasgranaten en granaatwerpers gespecialiseerde middelen zijn die het voorwerp kunnen uitmaken van een vraag om gespecialiseerde versterking aan de federale politie, merken we toch op dat drie politiekorpsen uit ons staal over die neutraliserende middelen beschikken (zie bijlage 5 voor details in verband met het bevraagde staal). Met betrekking tot het kort vuurwapen waarover elke politieambtenaar beschikt, blijkt uit de gesprekken dat sommige politie-eenheden dat wapen dragen boven de jas en niet eronder, zoals over het algemeen aanbevolen of gepreciseerd is in de vragen om versterking. Bovendien stellen we vast dat er diverse soorten holsters zijn: beenholsters, schouderholsters, ... Deze diversiteit is volgens de respondenten grotendeels te wijten aan het ontbreken van enig wettelijk of reglementair kader ter zake.

- *Als politiedienst die versterking krijgt*

16. Uit de gesprekken blijkt dat het over het algemeen de zones van categorie 4 en 5 zijn die het meest geconfronteerd worden met gebeurtenissen die een groot risico inhouden voor de openbare orde en die bijgevolg de inzet vereisen van politiemensen in geconstitueerde eenheden (secties, pelotons) uitgerust met “*HO Full*”-kledij¹² of zelfs “*HO Full Protection*”-kledij¹³. De andere politiezones blijken daarentegen meer geconfronteerd te worden met gebeurtenissen waarvan de gevolgen voor de openbare orde minder problematisch zijn (minder risico op geweld tegen politieambtenaren en gebruik van dwang door de ordetroepen). In die omstandigheden worden er minder eisen op het vlak van uitrusting gesteld (gerechtigde kledij of “*HO Light*”)¹⁴ en laat de behoefte aan geconstitueerde eenheden zich minder voelen (er wordt een beroep gedaan op de inzet van ploegen of dispositieven die aangepast zijn aan de omstandigheden).

17. De vaststellingen die werden gedaan op basis van de ingezamelde cijfergegevens en die in het vorige punt beschreven zijn (*beschikbare kledij en uitrusting*), zijn over het geheel genomen gekend en er wordt rekening mee gehouden door de politiekorpsen die versterking vragen. Zij verduidelijken bijgevolg dat de kledij en de uitrusting moeten worden meegenomen zonder echter de terminologie te gebruiken die aanbevolen is door de dwingende ministeriële richtlijn MFO-2 en meer in het bijzonder haar bijlage A. Geen van onze gesprekspartners heeft verwezen naar de fiche 152 van de “*Politiepraktijk gids Gold Commander & Silver Commander*”¹⁵ die een soepel instrument is om de kledij, de uitrusting en de bewapening van

¹¹ Zie MFO-2, Bijlage A, punt 2.3.

¹² Zie MFO-2 – Bijlage A.

¹³ Zie MFO-2 – Bijlage A.

¹⁴ Zie MFO-2 – Bijlage A.

¹⁵ *Politiepraktijk gids Gold Commander & Silver Commander – Policing Events – Het strategisch politieel beheer van gebeurtenissen openbare orde*. Uitgegeven en verspreid door de Nationale School voor Officieren.

de politie te bepalen afhankelijk van het ontdekte dreigingsniveau (waarschijnlijkheid en gevolgen).

18. Volgens bepaalde gesprekspartners heeft de wetgevende evolutie inzake bescherming van werknemers voor meer bewustmaking gezorgd bij de politieverantwoordelijken die erop toezien dat hun personeelsleden beter uitgerust worden. Bovendien wordt vastgesteld dat in deze gevoelige materie de korpsen die versterking krijgen aan de politie-eenheden proberen opdrachten toe te wijzen in functie van hun uitrustingsniveau of hen van tevoren uitrustingsstukken of bijkomende materieel waarover zij beschikken ter beschikking te stellen, terwijl de AIG ons heeft meegedeeld dat er soms vragen om versterking worden geweigerd (weigeren om versterking te leveren) wegens een gebrek aan uitrusting.

19. Voor de vragen om versterking voorziet het RAR-formulier¹⁶ niet specifiek, noch in rubriek 5 “De organisatie van het politieel beheer” genaamd, noch in rubriek 6 “Gevraagde versterking federale politie – (personeel en middelen)” genaamd, een structuur om het vereiste uitrustingsniveau voor elke gevraagde politie-eenheid te verduidelijken. Niettemin zouden er ter zake preciseringen toegevoegd worden op initiatief van het korps dat de versterking vraagt. De toekomstige informaticatoepassing BEPAD, van haar kant, voorziet een link tussen elke gevraagde versterking en de hoofdopdracht die zal worden toebedeeld. Er is echter geen uitvoerig veld (dropdownmenu samengesteld op basis van de terminologie gebruikt in bijlage A bij de MFO-2) voorzien dat gelinkt is aan de gevraagde versterking, want er is slechts een “tekstveld” beschikbaar.

20. Sommige grote politiezones kunnen in hun eigen personeelsbehoeften voorzien en vragen meestal enkel kwalitatieve steun. Een respondent uit een grote politiezone stelt zich de vraag of de grotere zones (gezien hun knowhow, hun capaciteit) niet beter uitgerust zouden worden om op te treden in de ganse provincie. De geldstromen zouden dan ook zo moeten ge(her)örienteerd worden.

21. Een respondent van een grote zone stelde voor een financieel sanctioneringssysteem in te voeren voor zones die niet beschikken over de nodige persoonlijke beschermingsmiddelen.

- *Als politiedienst die versterking levert*

22. De zones zijn anders georganiseerd al naargelang de menselijke middelen die ze beheren. Zo beschikken de grotere politiekorpsen over het algemeen over een vrij goed gevulde pool van gebrevetteerde en uitgeruste HyCap-personeelsleden (capaciteit die (duidelijk) hoger is dan 2,8 maal het beschikbaarheidsniveau), waardoor ze gemakkelijker kunnen worden ingezet. In de kleinere politiekorpsen, daarentegen, zijn de opgeleide HyCap-personeelsleden verspreid over de verschillende entiteiten en nemen ze vaak deel aan diensten die in shifts georganiseerd zijn, waarbij de geringste aanpassing van het uurrooster vaak gepaard gaat met moeilijkheden op het vlak van organisatorische en normatieve contingenten. Bijgevolg kunnen de vragen om versterking te leveren vaak trapsgewijze veranderingen aan de reeds geplande diensten impliceren, wat zelfs in precieze gevallen afbreuk kan doen aan het concept van *community policing* gelet op de inconveniënten die er soms door ontstaan. Ondanks die moeilijkheden proberen de politiekorpsen in te gaan op de vragen om versterking en zorgen ze ervoor dat er

---

¹⁶ RAR-formulier: rapport dat informatie van bestuurlijke politie bevat en waarvan de vorm en de gebruiksmodaliteiten beschreven zijn in de (niet-gepubliceerde) Ministeriële richtlijn MFO-3 van 14 juni 2002 betreffende het informatiebeheer inzake gerechtelijke en bestuurlijke politie – zie Fiche nr. B11.

rekening wordt gehouden met de bijzonderheden die de aanvrager heeft meegedeeld, zowel met betrekking tot het aantal manschappen als met betrekking tot hun kledij en hun uitrusting.

23. De politiekorpsen investeren in kledij en uitrusting bovenop de toelage¹⁷ uitrusting handhaving openbare orde die de federale Staat toekent aan de politiekorpsen om hun personeelsleden te kunnen inzetten in goede werkomstandigheden. De politiezones zijn echter eensgezind van oordeel dat sommige uitrustingsstukken (jammer genoeg) niet het voorwerp uitmaken van een federale overheidsopdracht (gasmasker en anti-traangasbril bijvoorbeeld) noch van vastgestelde normen (brandblussers, sommige stukken waaruit de collectieve HO-bewapening is samengesteld) die nochtans onder meer garant staan voor meer homogeniteit en vaak lagere kosten. Anderzijds wordt ons ook de opmerking gemaakt dat er tussen sommige markten een te grote tijdspanne is en de politiezone dan maar op eigen initiatief bepaalde uitrustingsstukken dient aan te schaffen. Bovendien veroorzaakt de mobiliteit van de personeelsleden ook een meerkost omdat kledij en andere uitrustingsstukken (beschermingsstukken) soms moeten worden vervangen wanneer de maat van het personeelslid dat weggegaan is verschillend is van die van het personeelslid dat wordt gekozen om hem te vervangen.

24. Dat er in de eerste plaats een beroep moet worden gedaan op het CIK en dan pas op de HyCap-capaciteit van de politiezones, zoals de ministeriële omzendbrief MFO-2 voorziet, heeft de zones wat ontlast en staat meer borg voor een inzet in geconstitueerde eenheden met aangepaste voertuigen. Dat aspect van de procedure inzake versterking wordt benadrukt door alle politiekorpsen die versterking leveren (minder ontwrichting van de geplande diensten, ...) of die versterking krijgen (goed uitgeruste eenheden met een goede cohesie). In dat verband verduidelijken sommige politiekorpsen niettemin dat de kledij die de leden van het CIK dragen niet altijd overeenstemt met hun aanvankelijk geformuleerde vraag (HO-kledij in plaats van gerechtelijke kledij), vooral wanneer ze in versterking worden opgeroepen tijdens gebeurtenissen die weinig risico op versterking van de openbare orde inhouden zonder dat dit echter echt gevolgen heeft.

4.2.2. *Vaste commissie van de lokale politie*

25. Niettegenstaande er de laatste jaren heel wat inspanningen geleverd zijn (vb. de bijlage bij de MFO-2 en de cursussen Gold & Silver Commander), is de verscheidenheid aan kledij gebleven. Een werkgroep onder leiding van DGA van de federale politie spant zich echter in om een kledij en een uitrusting vast te stellen die tegelijkertijd rekening houdt met veiligheids- en comfortaspecten en het mogelijk maakt om de concepten van genegotieerd beheer van de publieke ruimte soepel toe te passen. De uitkomst van die werkgroep wordt binnenkort verwacht.

26. De Vaste commissie van de lokale politie (VCLP) stelt een logistieke verscheidenheid vast. Soms zijn er stockbreuken en moeten de politiezones zelf op zoek naar de gepaste middelen. De VCLP stelt ook vast dat er geen wettelijk kader is voor functionele kledij en stelt voor dat de DirCo een stock HO-kledij beheert op zijn niveau.

---

¹⁷ Koninklijk besluit van 26 maart 2003, BS 28 april 2003, dat voorziet dat vanaf 2003 de “toelage uitrusting handhaving openbare orde” recurrent de vervanging ten belope van 50 % van de totale behoeften van de zone zal dekken (...).

4.3. Op federaal niveau

4.3.1. DPME

27. Volgens onze respondent moeten de politiediensten het wettelijk kader volgen doch hierin zijn slechts de technische voorschriften beschreven. Het feit dat politiediensten over een niet-uniforme HO-kledij beschikken is te wijten aan (1) de mogelijkheid om decentrale aankopen te doen (autonomie van de zones is een politieke beslissing) en (2) het feit dat er via normering niet gegarandeerd kan worden dat alle uitrustingsstukken identiek zijn. Bijkomend risico is dat voor een groot gedeelte van de normen op dit ogenblik enkel samenstelling en visuele identiteit verplicht zijn, terwijl technische kenmerken (veiligheid, sterkte, ...) enkel raadgevend zijn. Bij het uitschrijven van de lastenboeken gebeurt het dan ook dat bepaalde zones enkel verwijzen naar het verplichte gedeelte en dat dus in mindere mate rekening gehouden wordt met aspecten van veiligheid en technische aspecten. Bovendien zijn er zelfs zones die afwijken van de wettelijke norm of die onderbesteden aan kledij en uitrusting HO, omdat ze bij gebeurtenissen toch steeds steun krijgen van andere eenheden.

28. De lokale politiediensten kunnen bestellen bij de goedgekeurde firma's (via overheidsopdracht door de federale politie) maar kunnen ook zowel voor basisuitrusting als voor functie-uitrusting hun eigen leverancier kiezen. Dit gebeurt dan uiteraard via eigen overheidsopdrachten. Dit is momenteel vooral het geval in het Luikse.

29. Onze respondent kaart ook het ontbreken van controles aan. In feite gaat niemand na of de aangekochte kledij eigenlijk wel voldoet aan de voorziene normering¹⁸. Voor het ogenblik keurt de gouverneur de begroting van de politiezones goed, doch volgens onze respondent zonder te controleren of de aangekochte goederen voldoen aan de politienormering. Er is dus wel controle maar niet op alle vlakken noodzakelijk om coherentie binnen de geïntegreerde politie te garanderen. Naast een controle bestaat misschien ook de noodzaak om in geval van niet-conformiteit de nodige hefbomen in plaats te stellen om conformiteit te bereiken. De politiezones kopen dus eigenlijk een beetje wat ze willen of wat budgettair haalbaar is. Onze respondent opteert voor een cel buiten de politie die controles uitvoert op de normering. Hij is ook voorstander – naar Nederlands model – van één centrale dienst die instaat voor de verkoop van kledij. Volgens hem zouden daardoor niet enkel de kosten kunnen dalen met 30% maar zou dan ook alle kledij uniform kunnen zijn. In dat kader verwijst respondent ook naar de werkgroep met betrekking tot de normen voor de HO-kledij. De resultaten van die werkgroep zijn terug te vinden in bijlage A bij de MFO-2, waar vier soorten HO-kledij worden voorzien, en dit afhankelijk van de opdracht.

4.3.2. Arrondissementele coördinatie- en steundirecties (CSD)

30. De perceptie die de bevraagde politiekorpsen hebben van de rol van de CSD's inzake kledij en uitrusting van de politietroepen die worden ingezet voor opdrachten van GBPR verschilt niet

¹⁸ 27 FEBRUARI 2009 - Omzendbrief GPI 65 betreffende de basisuitrusting en de algemene functie-uitrusting van de leden van het operationeel kader van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

II.I.VI.I. Algemeenheden: De korpschef, de commissaris-generaal of de directeur-generaal bepaalt en verduidelijkt binnen de perken van de bepalingen van de reglementeringen in deze materie, de uitrusting of kledij die moet worden gedragen naargelang de omstandigheden. Deze overheid of zijn gedelegeerde ziet er bovendien op toe dat de personeelsleden van het operationeel kader die onder zijn bevoegdheid vallen, een soortgelijk uniform dragen, d.w.z. een zekere homogeniteit vertonen wat het visuele 'aspect' betreft.

veel. Over het geheel genomen, worden de CSD's beschreven als partners die de inzet van de gevraagde versterking coördineren. Aan de kledij en de uitrusting van die versterking wordt soms bijzondere aandacht besteed wanneer het dreigingsniveau van de gebeurtenis daartoe uitnodigt. In dat geval vestigt de CSD de aandacht op die middelen zonder er een reële impact op te hebben want ze beschikt niet, over zeer zelden, over kledij of materiaal om ter beschikking te stellen, uitgezonderd in BRUSSEL waar soms gasmaskers worden uitgeleend. Een grote meerderheid van de politiezones stelt dan ook voor om inzake kledij en uitrusting (en voertuigen) na te denken over een gecentraliseerd beheer (buffervoorraad om de termijn om een nieuw personeelslid uit te rusten te beperken, mogelijkheid om kledij of andere uitrustingsstukken uit te wisselen op basis van de maat, onderhoudscontract, samenbrenging van bepaalde uitrustingsstukken, ...).

31. Er is geen duidelijk zicht op de uitrusting waarover de lokale politiekorpsen beschikken maar naar aanleiding van de HyCap-trainingen wordt een enorme diversiteit vastgesteld. De HO-kledij verschilt van zone tot zone. Niet iedereen beschikt over het nieuwste type. Sommigen lopen zelfs nog rond met een politiekenteken.

32. De DirCo's stellen dat in het beste geval de kledij naar een eenheidsuniform evolueert. In het slechtste geval wordt de lokale autonomie verder uitgebouwd naar een nog grotere eigenheid en diversiteit. Het is duidelijk dat voor bepaalde politiezones de HO-kledij geen prioriteit is.

33. Een respondent DirCo deed de volgende verbetervoorstellen:

- 1) de federale toelage van de zones in het kader van de MFO-2 zou moeten worden afgestopt. Met het gespaarde geld zou men op CSD-niveau moeten zorgen voor een terbeschikkingstelling van collectieve goederen;
- 2) er zou ook kunnen worden overwogen om de federale dotatie van de zones die niet voldoen aan de minimumnorm inzake HO-kledij te herbekijken;
- 3) met betrekking tot kledij: HO-uniformen kunnen federaal worden aangekocht en worden uitgeleend aan de zones. Op CSD-niveau wordt een stock aangelegd. Dit biedt als voordelen: (1) iedereen heeft hetzelfde uniform en (2) uniformen kunnen na gebruik worden omgeruild voor een grotere of kleinere maat;
- 4) met betrekking tot de persoonlijke bewapening: er moet een nationale richtlijn komen in verband met de wapendracht in HO. Iedereen moet zich eraan houden;
- 5) met betrekking tot de collectieve bewapening: op CSD-niveau moet collectieve bewapening ter beschikking staan van de HyCap-pelotons. Dit biedt als voordelen: (1) iedereen zou dan ten minste over een schild en een matrak kunnen beschikken en (2) iedereen zou over hetzelfde materiaal kunnen beschikken. Indien de zones alsnog zouden beslissen om de collectieve bewapening zelf te kopen, dan moeten ze deze kopen via het federale marktaanbod.

34. Respondent is ervan overtuigd dat zijn verbetervoorstellen zullen leiden tot (1) een betere herkenbaarheid van het personeel, (2) een betere bescherming van het personeel en (3) een meer efficiënte inzet van het personeel.

35. Diverse politiezones stellen dat ze het aanbod van de DirCo niet kennen. In de provincie LIMBURG daarentegen ontvingen de zones de dienstencatalogus van de DirCo met een overzicht van de activiteitendomeinen, zowel van operationele als van niet-operationele aard, en de contactgegevens van de collega's die hiervoor instaan. Schilden en lange matrakken worden punctueel uitgeleend door DirCo's. Bepaalde zones die weigeren deze middelen aan te kopen, kunnen daar voorlopig nog gebruik van maken.

36. De CSD is verantwoordelijk voor de HyCap-trainingen. Als tijdens de trainingen (of tijdens ordediensten waarover de CSD ingelicht wordt) disfuncties worden vastgesteld inzake uitrusting of materiaal (of voertuigen), dan zouden volgens een respondent van een grotere politiezone die opmerkingen systematisch kenbaar moeten worden gemaakt aan de betrokken korpschefs.

37. Het personeel CIK, dat beheerd wordt door de DirCo's, is uitgerust zoals voorgeschreven.

4.3.3. *Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie (DAO)*

38. DAO bepaalt en coördineert de levering van de capaciteit HyCap en CIK¹⁹. De verdere invulling inzake beschermingsmiddelen gebeurt dan door de Gold Commander. De Dir DAO stelt een enorme variatie vast inzake in het bijzonder de visie op de beschermingsmiddelen (en de vervoermiddelen) en pleit daarom voor een meer centrale aansturing. De grotere zones zijn volgens de Dir DAO beter opgeleid en uitgerust. De kleinere zones dienen veel HyCap te leveren aangezien de grote zones veel gebeurtenissen hebben op hun grondgebied. Bovendien vult iedere zone haar HyCap anders in want er is geen afdwingbaarheid. De Dir DAO stelt voor om de HyCap en het CIK aan te duiden in functie van de dreiging. Het gebrek aan visie en filosofie leidt ertoe dat de middelen ontoereikend zijn in tumultueuze toestanden.

4.4. **Vaststellingen inzake kledij en middelen HO naar aanleiding van de manifestatie van het gemeenschappelijk vakbondsfront d.d. 6 november 2014**

4.4.1. *Lessons learned*²⁰

39. Enkele citaten uit dit verslag:

- 1) wat minstens overwogen moet worden, is het normeren van de kledij en beschermstukken en het behoorlijk uitrusten van iedereen en het verder optimaliseren van de opleidingen op niveau DirCo of op centraal niveau (zie pagina 26 van het verslag);
- 2) de individuele en organisatorische beschermingsmaatregelen inherent aan de inzet van het personeel van INT/O werden in overeenstemming geacht met het dreigingsniveau in

¹⁹ Cf. de dienstnota DAO 2014/197 N d.d. 18 december 2014 met als onderwerp: "De inzet en opvolging van het CIK".

²⁰ Zie verslag opgesteld door de Nationale Politieacademie naar aanleiding van de tactische debriefing georganiseerd door de Directeur-generaal van de Operaties van de politiezone BRUSSEL-HOOFDSTAD/ELSENE (PZ 5339).

het kader van de manifestaties beheerd op het grondgebied van de zone ... (zie pagina 28 van het verslag);

- 3) bij de aanvraag voor versterking dient door de aanvrager en de DirCo duidelijk te worden aangegeven welke beschermingsstukken en bewapening voorzien zijn (pagina 29 van het verslag);
- 4) *lesson learned 15*: meer aandacht voor welzijn en veiligheid van het personeel (zie pagina 29 van het verslag);
- 5) de beschermstukken en de kledij: er is een grote diversiteit aan beschermstukken. Een aantal HyCap-eenheden zijn onvoldoende uitgerust om in deze extreme situaties tussen te komen. Er wordt gepleit voor een gelijkwaardige uitrusting. Het gebrek aan adequate uitrusting en de grote diversiteit hebben een invloed op de operationele inzetbaarheid en op de veiligheid en bescherming van het personeel. Bij de HyCap-aanvraag dient duidelijk gecommuniceerd te worden welk uitrustingsniveau er verwacht wordt. Niet iedereen droeg de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen. Het is aangewezen dat er een normering komt voor de geïntegreerde politie om de beschermingsniveaus beter te laten overeenstemmen. De kledij en de uitrusting voor ordehandhaving zijn een totaalconcept. Er ontbreekt nog een geïntegreerde visie. *Lesson learned 23*: de werkgroep uitrusting moet verder geactiveerd worden. Met het oog op een harmonisering, bestaat de mogelijkheid voor de lokale politie om in te tekenen op federale markten (zie pagina 49 van het verslag);
- 6) *lesson learned 25*: misschien moeten er, naast de ronde schilden, ook grotere, stevigere schilden voorzien worden waarmee men een ware muur kan maken als men lange tijd in defensief moet gaan (zie pagina 50 van het verslag);
- 7) één van de algemene conclusies: zorg dat de middelen en de uitrusting van het personeel gelijkwaardig en geüniformiseerd zijn met het oog op een veilige en geïntegreerde operationele inzetbaarheid (zie pagina 56 van het verslag).

4.4.2. *Analyseverslag van de preventieadviseurs van de betrokken politiezones en de federale politie*²¹

40. Ingevolge de incidenten die zich voordeden tijdens de manifestatie van 6 november 2014 en waarbij heel wat politieambtenaren gewond raakten, hebben de preventieadviseurs een verslag opgesteld waarin de vaststellingen vervat zijn die ze hoofdzakelijk hebben gedaan in het kader van de problematiek van het welzijn op het werk in samenhang met het politieel beheer van gebeurtenissen. Samengevat, blijkt daaruit voor de aspecten die verband houden met de kledij en de uitrusting:

- 1) arbeidsmiddelen: de aankoopprocedure moet gebaseerd zijn op een risicoanalyse (punt 2.2, pagina 5);
- 2) persoonlijke beschermingsmiddelen²²: de HyCap-machten beschikken noch over een adequate noch over een vergelijkbare uitrusting (punt 2.2.2, pagina 5);

²¹ Zie analyseverslag met betrekking tot de gemeenschappelijke risicoanalyse d.d. 18 november 2014 opgesteld door de preventieadviseurs van de betrokken politiezones en de federale politie.

²² KB van 13 juni 2005.

- 3) er dient overleg te zijn tussen de verschillende zones bij het uitrusten van ordehandhavingpersoneel met persoonlijke beschermingsmiddelen (punt 2.2.2, pagina 6);
- 4) niet iedereen droeg de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen (punt 2.2.2, pagina 6).

5. CONCLUSIE(S) EN AANBEVELING(EN)

5.1. CONCLUSIES

41. Het is opmerkelijk vast te stellen dat, op basis van de informatie en de cijfergegevens afkomstig van ons staal, alle politiekorpsen de nodige capaciteit hebben opgeleid (integratieopleiding²³) om hun verplichtingen na te komen overeenkomstig de bepalingen van de ministeriële omzendbrief MFO-2.

42. Zoals de observaties gedaan naar aanleiding van het politieel beheer van gebeurtenissen al lieten vermoeden, levert de uitrusting van dat HyCap opgeleide personeel problemen op, en dit ondanks het dwingende karakter van diezelfde ministeriële omzendbrief MFO-2 die voorschrijft welke kledij en uitrusting het politiepersoneel dient te dragen afhankelijk van de omstandigheden en de ingeschatte risico's en ondanks de wetgeving inzake welzijn op het werk die een individuele verantwoordelijkheid inhoudt in hoofde van de werkgever.

- 1) Inzake HO-kledij (specifieke functie-uitrusting)²⁴, stemt het beschikbare aantal, met uitzondering van beschermingsstukken en ander toebehoren²⁵, minstens overeen met het aantal politieambtenaren die binnen de politiekorpsen opgeleid zijn om opdrachten van openbare ordehandhaving te vervullen. De mogelijkheid om gedecentraliseerde aankopen te doen en het gebrek aan controle op de naleving van de normen zijn echter twee factoren die de perceptie van een gebrek aan uniformiteit, zowel visueel als qua veiligheid, van de ingezette politieambtenaren met HO-kledij kunnen objectiveren. Daarnaast werd opgemerkt dat de termijnen voor bepaalde federale overheidsopdrachten te lang zijn, waardoor bepaalde politiekorpsen zich dan noodgedwongen moeten wenden tot andere leveranciers. Dat zou ook een impact kunnen hebben op de uniformiteit *s.l.* en bovendien budgettaire gevolgen hebben. Wat de beschermingsstukken die zichtbaar gedragen worden betreft, is gebleken dat hun beschikbaarheid erg verschillend is. Zelfs bepaalde grote politiekorpsen die geregeld meer risicovolle gebeurtenissen dienen te beheren, beschikken niet over voldoende beschermingsstukken van elk type om het politiepersoneel dat inzetbaar is volgens de normen van de ministeriële omzendbrief MFO-2 mee uit te rusten.
- 2) Inzake collectief materieel²⁶, streeft een meerderheid van de politiekorpsen ernaar om te voldoen aan de voorschriften van de ministeriële omzendbrief MFO-2. Gewoonlijk

²³ MFO-2 – titel 9. De opleiding en training.

²⁴ Beschreven in het KB van 22 juni 2006 houdende de regeling van de specifieke functie-uitrustingen van het uniform van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

²⁵ Zie punt 5 van dit verslag.

²⁶ Dit zijn hoofdzakelijk schilden, lange wapenstokken, korte wapenstokken, gasmaskers.

spreiden ze hun budgettaire inspanningen door te bepalen welke uitrustingsstukken prioritair zullen worden aangekocht of kiezen ze voor een gecentraliseerd beheer eerder dan voor een individuele toekenning. Ondanks die inspanningen zijn er nog heel wat politiekorpsen, ongeacht de categorie waartoe ze behoren, die niet beschikken over alle uitrustingsstukken vergeleken met het aantal politieambtenaren die inzetbaar zijn voor opdrachten van openbare ordehandhaving. Daarenboven werd opgemerkt dat er onder de gebruikte uitrustingsstukken diverse modellen circuleren die niet allemaal aan dezelfde normen voldoen.

43. De diversiteit in de uitrusting maar ook de niet-terbeschikkingstelling van bepaalde uitrustingsstukken maakt de inzet van operationele capaciteit er niet makkelijker op en maakt dat men niet met zekerheid kan stellen dat alle personeelsleden die worden ingezet voor opdrachten van openbare ordehandhaving alle veiligheidswaarborgen genieten waar zij rechtmatig aanspraak op kunnen maken.

44. Aan het aspect “kledij/uitrusting” wordt zelden bijzondere aandacht besteed. Hoewel het risiconiveau soms verduidelijkt wordt bij vragen om versterking om het aantal manschappen en de speciale middelen die nodig zijn te rechtvaardigen, wordt dit zelden in verband gebracht met het uitrustingsniveau van het politiepersoneel. In de fase van toekenning van de versterking staan de verschillende betrokken partners niet te lang stil bij de uitrusting van het politiepersoneel en blijken ze bovendien slechts over weinig informatie ter zake te beschikken. De RAR-formulieren die in dat verband worden gebruikt nodigen daar amper toe uit (niet zo gestructureerd en geen enkele formele link met de voorschriften van de MFO-2) en de terminologie van de omzendbrief MFO-2 ter zake schijnt nooit te worden gebruikt. Zeer vaak is het trouwens tijdens de operationele briefing die aan de gebeurtenis voorafgaat, zelfs tijdens de inplaatsstelling van de troepen op het strijdtoneel dat eventuele tekortkomingen worden vastgesteld. De informaticatoepassing BEPAD die binnenkort gebruikt zal worden, voorziet in haar huidige versie geen gestructureerd veld (dropdownmenu) met betrekking tot het aspect “kledij/uitrusting” dat gelinkt is aan het veld “versterking”, zoals nu al het geval is tussen het veld “versterking” en het veld “opdracht”.

45. De incidenten die zich voordeden tijdens de manifestatie van 6 november 2014 in BRUSSEL tonen voldoende de noodzaak (een verplichting in het licht van de wetgeving inzake welzijn op het werk) aan voor de werkgever om aan zijn personeel een kwaliteitsuitrusting ter beschikking te stellen teneinde een professionele en zo beveiligd mogelijke inzet te garanderen. Het verslag opgesteld door de preventieadviseurs ingevolge die manifestatie bevestigt trouwens heel wat vaststellingen die zijn gedaan in het kader van dit onderzoek.

5.2. AANBEVELINGEN

46. Gelet op die vaststellingen en zich bewust van hun impact, hebben verscheidene gesprekspartners concrete verbeterpistes naar voren geschoven ((gedeeltelijk) onder elkaar verdelen van de middelen en hun beheer, meer dwingende normen, controle op de naleving van die normen (voogdij?), uitsluitend federale overheidsopdrachten, ...) die de moeite waard zijn om door de geïntegreerde politie nader te worden bekeken. Kort na de manifestatie van 6 november 2014 werden werkgroepen opgericht. Een van die groepen is druk in de weer om de stukken te beschrijven waaruit de toekomstige “HO-kledij” van de politietroepen zou moeten bestaan. Terzelfder tijd zou er, enerzijds, moeten worden nagedacht over een normatief raamwerk dat meer waarborgen biedt voor de veiligheid van het politiepersoneel en voor de uniformiteit en, anderzijds, over een manier om die middelen op geïntegreerde wijze te beheren, wat, op termijn, misschien zou kunnen leiden tot een eenvormig dienstenaanbod.

47. De BEPAD-toepassing zou verder uitgewerkt moeten worden, in die zin dat er een gestructureerd veld met betrekking tot de uitrusting *s.l.* gelinkt aan elke gevraagde versterking aan moet worden toegevoegd.